

Szakmai beszámoló

a Levéltári Szemle 2018. évi évfolyamáról

NKA pályázati azonosító: 204101/00985

2018 folyamán – december közepéig bezárólag – napvilágot látott a Levéltári Szemle 68. évfolyamának valamennyi száma. E legrégebbi levéltáros szaklap az év folyamán megújuláson, változásokon esett át a szerkesztőség összetételét illetően, s részben tartalmát és küllemét tekintve is.

A folyóirat 2006-tól három kiadó – a Magyar Levéltárosok Egyesülete, a Magyar Nemzeti Levéltár és a Magyar Levéltárak Vezetőinek Tanácsa – együttműködésének eredményeképpen jelenik meg.

A szerkesztőség összetételében 2018 elején változás következett be. A korábbi főszerkesztő, Horváth J. András (BFL) munkáját Kovács Eleonóra (MNL) vette át, felelős szerkesztőként pedig Ólmosi Zoltán (MNL OL) helyett Szálkai Tamás (MNL HBML) kezdte meg a feladatok ellátását; Erdész Ádám (MNL BÉML) szerkesztő helyébe Világi Dávid (Ráth Mátyás Evangélikus Gyűjtemény, Győr) lépett. A korábbi szerkesztők közül Németh Ágnes (BFL) és Sasfi Csaba (MNL SZKI) folytatta munkáját. Borbély János (Győr M. J. V. Levéltára) műszaki szerkesztő feladatait Gáty István (MNL VeML) vette át. A szerkesztői csapathoz olvasószerkesztő is csatlakozott Szabó Dorottya (MNL OL) személyében. A megújult szerkesztőségen belül minden munkatársnak megvan a felelősségi területe és kapcsolattartási köre annak érdekében, hogy a levéltári intézményhálózat valamennyi típusú intézménye és eredményeik publikálása megfelelő módon érvényesüljön a folyóirat hasábjain. (MNL tagintézmények, BFL, egyházi és szaklevéltárak, valamint kapcsolattartás a különböző levéltáros egyesületekkel.)

2018 folyamán a szerkesztőség profiltisztítást és fokozatos átalakítást kezdett meg a lap küllemében és tartalmában, annak érdekében, hogy markánsabban érvényesüljön a folyóirat levéltárszakmai jellege. Történeti tárgyú írások ugyan továbbra is bekerülhetnek a lapba, de csak indokolt esetben, s akkor, ha az anyag levéltári háttéranyagon alapszik, előnyt élveznek azonban a levéltárszakmai, levéltár-tudományi cikkek, tanulmányok. A szerkesztőség törekszik a levéltárosok napi munkavégzéséhez kapcsolódó új szabványok, jogszabályok figyelemmel kísérésére is.

Megváltozott a lap tipográfiája, a borító és a belívek egyaránt. Mindez letisztult, átlátható, a tipográfiai követelményeknek eleget tevő, esztétikus, ugyanakkor modern külsőt kölcsönöz a folyóiratnak. A borítón megjelenő képek mindig kapcsolatban állnak a lapszám valamely szempontból fontos és/vagy érdekes publikációjával. A szerkesztők gondot fordítottak a képek minőségének javítására is. A folyóirat nyomdai munkálatait 2018-ban a Kódex Könyvgyártó Kft. vette át.

Az áttekinthetőség érdekében megváltozott a lap jegyzetelési módja. Erre vonatkozóan részletes útmutató készült, amely megjelent a folyóirat 2018/1. számában, s megtalálható a Magyar Levéltári Portálon is: <http://www.archivportal.hu/hu/leveltari-szemle/>.

A megújult folyóirat az elődök értékes munkáját figyelembe véve megtartotta a főbb elemeket és a főbb közleménytípusokat. A vezető szakfelügyelő jelentése, az Év Levéltári Kiadványa Díj, a vándorgyűlések (MLE, MLVT, MELTE-EME, FLE, MFLSZ), a levéltári kiadványok bibliográfiai adatai, az MLE által finanszírozott tanulmányutak beszámolóit továbbra is helyet kaptak a lap hasábjain. Jobban érvényesült azonban az egy téma köré szerveződés, amely a különböző közleménytípusok együttes hatásában jól tükröződött. Új elemként jelent meg a Krónika közlemény (évente kétszer), amely egy-egy bekezdésben tárgyalja a levéltári élet fontosabb híreit, egyensúlyt teremtve ezzel a különböző intézménytípusok hírei között, s csak a bővebb kifejtést érdemlő, országosan jelentős rendezvények jelentek meg önálló tudósításokban.

Az 1. lapszám a 2017. évről készült összegzések – szakfelügyelői jelentés és levéltári kiadványok bibliográfiai adatai – mellett elsősorban az önkormányzatoknál szerzett gyűjtőterületei tapasztalatokat ismertető nagyobb lélegzetű elemzést és több németországi tanulmányút egybeszerkesztett, bevezetővel ellátott anyagát tartalmazta. Utóbbi beszámoló is kitér a gyűjtőterületi munka német gyakorlatára, emellett a közönségkapcsolatok és az e-közigazgatás, e-iratkezelés témát tárgyalja részletesen. E két utóbbi a magyar levéltárak számára is időszerű probléma, amelyhez az év folyamán más tanulmányok is csatlakoztak mondanivalójukkal.

A 2. lapszám vezető tanulmánya a levéltári dolgozók életpályamodelljének vázlatát ismerteti. A részletes munkaanyag a koncepcionális nehézségek bemutatása mellett tükrözi a levéltáros szakmában ma jelenlévő ellentmondásokat, s az életpályamodell bevezetéséhez szükséges feltételek ismertetését követően részletesen mutatja be a szakterület különböző lehetséges szintjeit és azok átjárhatóságát, valamint a követelményrendszert. Az életpályamodellről szóló tanulmányra rímel a lapszám következő írása, Szálkai Tamás tollából „Nem életpályamodell”: temetkezési vállalkozóból megbízott levéltárvezető Reszegi Lajos életei, amely egy 20. század eleji élettörténet bemutatásával veszi sorra a levéltáros pálya – bizonyos esetekben ma is meglévő – nehézségeit. A lapszám további írásai (iraki kutatóút, Év Levéltári Kiadványa, Krónika) gondoskodnak más témák megjelenéséről is e lapszámban.

A 3. szám vezető írása napjaink egyik nagyon aktuális dilemmáját ismerteti Adatvédelem és nyilvánosság címmel. A tanulmány jogszabályok tükrében ismerteti a téma hazai szabályozását egészen a GDPR életbe lépéséig, szemelvényeket mutat be a személyes adatok védelme és a levéltári kutatás, nyilvánosság konfliktusának köréből. E lapszám két műhelymunkája is kapcsolódik a vezető tanulmányhoz a kutatás, a magániratok és a magánszemélyekre vonatkozó adatokat tartalmazó dokumentumok gyűjtéséről, kutathatóvá tételéről. Takáts Gyula költő irathagyatékának levéltári letéti elhelyezése és az örökösök kutatást segítő viszonyulása jó példa a történeti értékű magániratok kutathatóvá tétele mellett. Az MNL Gyűjteményes Napjairól szóló beszámoló pedig a levéltárosok külföldi gyakorlatot is követő módszerét ismerteti, amelyet a magániratok levéltárba kerülése érdekében végeznek, együttműködésben az iratok birtokosaival. E lapszám tartalmazza egyúttal – két recenzió mellett – az egyesületi beszámolók jelentős részét is.

A 4. lapszám a hungarika kutatás témaköréhez kötődik legerőteljesebben, s már előkészíti egy 2019-re tervezett ugyancsak hungarika szám mondanivalóját. Bevezető tanulmánya a román állami levéltári források az észak-erdélyi holokauszt történetéhez címmel kutatást

megkönnyítő összegző információkkal segíti a téma iránt érdeklődők tájékozódását. A lapszám két másik írása hungarika kutatás a portugál levéltárakban, valamint az Orosz–Magyar Levéltári Vegyesbizottság 2017–18-as munkáját ismertető cikk nemcsak a közelmúlt eredményeit osztják meg az olvasókkal, de konkrét hungarika anyagok fellelhetőségéről és azok kutatásának módjáról is szólnak. Részben ide köthető a II. világháború idején történt megyei levéltári iratanyag-pusztulásokat feldolgozó tanulmány is, amely a jelenlegi határainkon túlra került határterületi megyék iratanyagának sorsát is érinti. Fontos közleménytípus a projektismertető írás is, amely egy projektnek nem csupán eredményeit, de tervezését, felépítését, működtetését is bemutatja. Az MNL – tavalyi évben a Szemle hasábjain bemutatott – reformációs projektjének egyik alprojektje ismerhető meg ezúttal: 1526–1570 közti forrásfeltárás és adatbázis-építés az MNL OL-ban. A nemzetközi szakirodalom figyelemmel kísérése egészíti ki e lapszám anyagát, amely egy nemzetközi gazdasági levéltári kézikönyv ismertetését tartalmazza. A Krónika válogatott eseménynaptára mellett az MLE vándorgyűlésének tudósítása zárja a számot, utóbbi kivételesen színes melléklettel.

2018-ban a lapszámok megjelenése szeptember és december közepe között valósult meg. Ennek magyarázata, hogy NKA-támogatásunk szerződése szeptemberben jött létre, s azt megelőzően nem volt lehetőség lapunk megjelentetésére. Mivel saját forrásaink csekélyek, ezért fontos fokozottan számunkra az NKA pályázati támogatása, amelyért ezúton is köszönetünket fejezzük ki. Erkölcsi, szakmai és anyagi támogatásuk nélkül munkánk nem valósulhatott volna meg!

Beszámolóinkat a benyújtással egy időben feltöltöttük a Hungaricana közgyűteményi portálra <http://hungaricana.hu/nka-palyzatai-beszamolok/>. Intézkedtünk a nyomtatott lapszámok postázásáról, valamint online archiválásáról is és ingyenes hozzáférhetővé tételéről is:

Hungaricana: https://library.hungaricana.hu/hu/collection/mltk_leveltari_szemle/

Országos Széchényi Könyvtár Elektronikus Periodika Archívuma:
<http://epa.oszk.hu/01100/01117>

Budapest, 2019. január 7.

Támogatásukat ezúton is megköszönve, tisztelettel:

Dr. Kenyeres István
elnök